

GÜNAHLARI SİLDİREN SAĞLAM TEVBENİN ŞARTLARI

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdulillâhi hakka hamdihî. Nahmedühû bi-cemî'i mehâmidihî lehü'l-hamdü kemâ yenbeğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih. Vessalâtü vesselâmü alâ hayri halkihî tâci ruûsinâ ve tabîbi kulûbinâ ve üsvetine'l-hasaneti muhammedini'l-mustafâ ve âlihi ve sahibihî ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâi.

Emmâ ba'dü:

Allah hepinizden razı olsun.

Şu mübarek ayın mübarek bir akşamında davetimize icabet ederek bizleri şereflendirdiniz.

Teravîh namazı vaktine kadar, İbn Hâcer el-Askalânî hazretlerinin *rahmetullahi aleyh*, *Münebbihât* diye adlandırılan yahut *el-İstîdâd li-yevmi'l-me'âd [li'n-nush ve'l-vedâd]* diye isimlendirilerek basılmış olan kitabından nakiller yaparak zamanı ilmî bir şekilde, ilmî konuda yardımcı olucu bir sohbet olsun diye değerlendirmeye gayret edeceğiz.

Açılan sayfada müellif buyuruyor ki;

Kâle ba'du'l-hukemâ. “Hakîmlerden birisi der ki.”

Ba'd, “birisi” mânasınadır, “bazısı” diye tercüme edilirse doğru olmaz. Gayr-ı muayyen olduğu zaman, ismini vermek istemediği zaman, raviler böyle derler. Mesela *kâle ba'du'l-müfessirîn* demek, “müfessirlerin bir kısmı böyle dedi” demek değildir, “bazısı” demek değildir, “bir tanesi” demektir, ama isim belli değil demektir. *Kâle ba'du'l-muhaddisîn. Kâle ba'du'l-fukahâ.* Yani [o sözü söyleyen] tektir.

Hakîmlerden birisi ama kim olduğu belli değil. Müellif beğenmiş, sözü almış, naklediyor.

a. Hakim Kimdir, Hikmet Nedir?

Hakîm, “hikmet sahibi insan” demek. Hikmet de, Kur'ân-ı Kerîm'in tebcil ettiği, methettiği bir vasıf. Tabii bu kelime *ha-ke-me* kökünden geliyor, *ha-ke-me* de hükmetmek mânasına geliyor.

Demek ki bir konuda doğru ve isabetli hüküm veren kimselere ve hükümlerinde isa-

betli olan kimselere *hakîm* adı veriliyor. Böyle bir çalışma sonucu, böyle bir kimseden çıkan bir iş ise hüküm olarak doğruysa o iş de hakîmâne, hikmetli bir iş olarak o da *emr-i hakîm* veya *şe'n-i hakîm* diye isimlendirilebiliyor. Bu *hakîm*'in umumiyetle; “Hakîmlerden birisi şöyle dedi” deyince, İslâm alimleri isim vermeyip de “Bir hakîm şöyle demiş” deyince, umumiyetle İslâm'dan önceki bir takım filozofların konuşmalarını nakletme durumunda olabilirler ama burada anlaşılıyor ki bu hakîm; İslâm'dan önceki çağın hakîmlerinden, düşünürlerinden, mütefekkirlerinden bir mütefekkir değil de iyi, derin bir müslüman, yani sonradan söylediği sözlerden şöyle bir göz gezdirdim, ârif, kâmil bir kimse olduğu anlaşılıyor.

O hakîm, rahmetli buyurmuş ki;

يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ إِذَا تَابَ أَنْ يَفْعَلَ عَشْرَ خِصَالٍ

Yenbağî li'l-âkili izâ tâbe en yef'ale aşra hisâlin. “Akıllı olan kimse tevbe edeceği zaman şu on şeyi yapmalıdır, şu on şeyi yapması gerekir.”

Demek ki bu hakîm zât, tevbeyle bilen bir kimse; demek ki müslüman. Tevbenin şartlarını da âyetlerden, hadislerden iyice etüt etmiş, incelemiş olan bir kimse. Yani bunu böyle sıradan, birkaç meseleyi söyleyip de geçiştiriyor da incelikleriyle bize anlatıyor.

“On şeyi yapması lazım tevbe eden bir insanın.”

Tevbe ne demek?

b. Tevbe ne demektir?

Hiz. Ali Efendimiz *radiyallahu anh* Kûfe Mescidi'ne girmiş, bakmış birisi;

“Tevbe yâ Rabbi, tevbe yâ Rabbi!” diye tevbe ediyor mescidin kenarında.

Yanına gitmiş demiş ki;

“Ey filanca! İnsanın böyle dille ‘Tevbe yâ Rabbi!’ demesi yalancılardan tevbesidir. Tevbe asıl insanın hayatında, fiiliyatında bir dönüş demektir.” demiş.

Sadece lafla; “Tevbe yâ Rabbi, döndüm yâ Rabbi!” [demekle olmaz.]

Döndün ama olduğun yerde duruyorsun, olduğun yerde dönüyorsun. Asıl tevbe, halini

kötü halden iyi hâle döndürmek; ahlâkını kötü ahlâktan iyi ahlâka döndürmek; fikriyatını kötü fikirden iyi fikre döndürmek... Bir dönüş, bir dönüm noktası. Hem de öyle çok sık olmaz. Hayatta bir defa olur, eğriyi bırakır insan doğruya gelir. Yanlış yolu bırakır;

“Tamam, bu zât-ı muhterem eskiden böyle muhterem değildi. Yol kesiciydi. Şimdi tevbe etti, büyük âriflerden birisi oldu.” [denir onun için.]

Böyle kimseler var. Eşkiya imiş, Allah bir tevbe nasip etmiş, ondan sonra evliyâ olmuş. İşte tevbe bu! Eşkiyalıktan evliyalığa dönme noktası, dönemeç noktası tevbe. Dalâletten hidayete gelme, gevşeklikten sağlamlığa geçme noktası. Tevbe bu!

c. Sağlam Tevbe /Tevbe-i Nasûh İle Eski Günahlarının Hepsini Silinir.

Böyle bir tevbenin sağlam olması için tabii dikkat etmek lazım. Çünkü *tevbe-i nasûh* ile insan tevbe etti mi eski günahlarının hepsini silinir. Hiçbir suçu günahı kalmaz. Allah affeder böyle bir dönüşle pişman olup dönen kimseyi. Affeder ve bütün geçmiş günahları affo-

lur, anasından doğduğu gündeki gibi pâk olur.
Kıymetli bir şey.

مَنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ

Men tâbe tâbellahu aleyhi.

Tâbe fiili hem kul için kullanılır hem Rabbu'l-âlemîn için kullanılır. Ama kul *ilâ* harf-i ceriyle kullanır; *tübtü ilallah*. “Allah’a tevbe ettim.” demek. Ama Allâhu Teâlâ hazretleri, *tâbellahu alâ fülânin*, *alâ* harf-i ceriyle kullanılır. Yani, “Allah falancaya teveccüh eyledi, lutfeyledi.” mânasına.

Tâbe aslında “yönelmek” demek. Kul Allah’a yöneliyor, Allah da kula teveccüh buyuruyor. Tabii onu netice itibariyle diyoruz ki; “Allah kulun tevbesini kabul etti.”

Tevbesini kabul etmek mânasına tercüme ediyorlar ama aslında “teveccüh” demek. Yani kul Allah’a yönelip de; “Aman yâ Rabbi!” deyince nazar etmeyebilir. Ama nazar ediyorsa, teveccüh buyuruyorsa demek ki tevbesini kabul ettiğinin alametidir.

Nitekim bir hadîs-i şerîfte geçer ki... Şeyh Sâdî'nin *Gülistân*'ı bizim edebiyat saha-

sında meşhur kitaptır, orada da zikrediyor. Başka hadis kitaplarında da elbette var, oradan almış.

Diyor ki;

“Kul bir günahına pişman olur, tevbe eder, ‘Aman yâ Rabbi!’ der, ‘tevbe yâ Rabbi!’ der; Allâhu Teâlâ hazretleri ona nazar eylemez.”

Nazar etmez Allah ona.

“Kul yine ısrar eder, yalvarmasına yakarmasına devam eder, der ki; ‘Aman yâ Rabbi!’ Kul yine böyle yalvarıyor ama Allah yine nazar etmez. Kul yine yalvarmasına yakarmasına devam eder.”

Hadîs-i şerîf bu.

Demek ki kul, tevbesinde hemen bir defa söyleyip, yani dolma tüfek gibi, bir defa “tevbe yâ Rabbi!” [dedi] bitti. Tetiği çekti [tamam,] öyle değil, devam edecek demek ki.

“Yine devam eder kul tevbesine; “Aman yâ Rabbi! Tevbe yâ Rabbi! Affet yâ Rabbi!”

Peygamber Efendimiz; “O zaman [Allah] der ki.” diyor. Şeyh Sâdî'nin *Gülistân*'ın başına aldığı bir hadîs-i şerîf bu.

[Allah] der ki;

يَا مَلَائِكَتِي

Yâ melâiketî. “Ey benim meleklerim! Şahit olun. Sizi şahit tutuyorum, şahit olun ki ben bu kulumu affettim. Bu edepsizdi, günahkardı ama ben bu kulumu affettim.” Çünkü;

قَدْ اسْتَحْيَيْتُ مِنْ عَبْدِي

Kad istahyeytü min abdî. “Utandım kulumdan.”

“O benim Rabbi olduğumu bildi, benden gayri Rabbi olmadığını anladı ve bu arzu ve bu anlayış ile bana teveccüh etti. Ben onun suçunu düşünüp de onu affetmemeye utandım, affettim. Şahit olun, affettim buyurur.” diyor Peygamber Efendimiz.

Şeyh Sâdî tabii böyle bir vakayı anlatır. *Gülistân*'ının genel üslubu budur. Bir olayı anlatır arkasından [hikmetlice] gayet güzel bir tarzda bir şiir getirir arkasına veyahut hikmet-

li bir söz; atasözü olabilecek, darb-ı mesel olabilecek bir söz söyler en sonunda.

Diyor ki;

“Şu Rabbu’l-alemînin, gafûru’r-rahîmliğine bakın ki suçu kul işliyor, affetmemeye Allah utanıyor. Suçu işleyen kul, onun utanması lazım ama affetmemeye Allah utanıyor.”

Kad istahyeytü min abdî. İfade böyle; “Hayâ ederim kulumdan. O benim onun Rabbi olduğumu bildi de yalvarıp duruyor, ben onu affetmemeye hayâ ederim” buyurduğunu böyle naklediyor.

Tabii müjdeli bir hadîs-i şerîf olduğu için Şeyh Sâdî de böyle şeyleri hiç kaçırmaz, *Gülistân*’ına hemen alır. O böyle ümit verici, insanların hakikaten hatırında kalacak, ‘Hay Allah razı olsun, ağzına sağlık!’ diyecek şeyleri çok güzel söylüyor.

Bir tane sözü daha hatırıma geldi.

Allah rahmet eylesin.

Demek ki bu Ramazan gününde beni de ansın diye istedi. Ruhaniyetine [gönderelim].

Diyor ki; bir başka sözü, yine *Gülistân*'da;

Çok güzel bir şiiirdir.

Diyor ki;

Ey Kerîm Allah! Ey o Kerîm zât-ı celîl ki sen gayb hazinelerinden ateşperestine, hıristiyanına rızık veriyorsun, nimet veriyorsun.”

Gebir, ateşperest; persâ, hıristiyan. Gebirine, persâsına... İran'da olanları sayıyor, tabii etrafında olanlar ya gebirdir yani ateşperesttir, mecûsudur ya hıristiyandır. Gerçi yahudi de vardır İsfahan'da ve sairede. Hatta Semerkant'ta, Buhara'da çok gördük biz, oralara yerleşmişler. Şimdi Türkî Cumhuriyetlerine de gidiyorlarmış diye de [duyduk.] Böyle hem de atılırcasına, oradaki avantajlı durumları gördükleri için veya başka bir planları olduğu için.

“Ey Kerîm Allah ki sen gayb hazinelerinden hıristiyanı da ihmal etmiyorsun veriyorsun, ateşperesti de ihmal etmiyorsun, rızık veriyorsun, rızkını kesmiyorsun.” *Dûstanra kocâ konî mahrûm*. “Düşmanlarına bile böyle ikram ederken senin dostlarını sen nasıl mahrum edersin!”

Bunlar senin hasımların, düşmanların; kâfir, müşrik, ateşe tapıyor, yanlış itikad üzereler...

“Onları bile ihmal etmiyorsun, hiç dostlarını ihmal eder misin?” diye, ümit kapısını fazla ardına kadar açmış maşaallah. Öyle söylüyor.

Madem başladık, bitirelim.

Tevbe nasıl olacak?

d. Tevbenin On Şartı

On şartı var. On şey yapması lazım;

إِحْدَاهَا اسْتِغْفَارٌ بِاللِّسَانِ، وَنَدَمٌ بِالْقَلَمِ، وَإِقْلَاعٌ
بِالْبَدَنِ، وَالْعَزْمُ عَلَى أَنْ لَا يَعُودَ أَبَدًا، وَحُبُّ الْآخِرَةِ،
وَبَعْضُ الدُّنْيَا، وَقِلَّةُ الْكَلَامِ، وَقِلَّةُ الْأَكْلِ وَالشُّرْبِ
حَتَّى يَتَفَرَّغَ لِلْعِلْمِ وَالْعِبَادَةِ، وَقِلَّةُ النَّوْمِ.

İhdâhâ istiğfârun bi'l-lîsan. “Bir tanesi dil ile söyleyecek; ‘Estağfirullah yâ Rabbi! Tevbe yâ Rabbi!’ diyecek.”

Dil ile söylemek. Tamam.

Ve nedemün bi'l-kalb. “Gönlünden pişmanlık duyacak.”

Ya ben bu günahı niye işledim? Bu hayatı niye sürdürdüm? Niye böyle işler yaptım? Niye Allah'ın istediği gibi kul olamadım?.. filan diye kalbinden de nedamet olacak.

Dilde istiğfar, kalbinde pişmanlık.

Ve iklâun bi'l-beden. “Bedenen günahlardan sıyrılmak da lazım.”

“Günahın içinde mukimken, günaha mumsır iken, [günah] yapmaktayken tevbe Allah ile alay etmek gibidir.” hadîs-i şerîfe göre.

Ke'l-müstehzii bi-rabbihî. Günaha mukim, günaha müdavim iken, içki elindeyken “tevbe yâ Rabbi!” demek, mazallah, mesela. Günahı yaparken, “Affet yâ Rabbi!” filan demek, bu, Allah ile alay etmek demektir. Pişman olacak, diliyle söyleyecek, o pislikten de sıyrılıp çıkacak. Bedeni o günahattan dışarıya çıkacak. O günah deryasından çıkacak, yani günahı bırakacak.

Ve'l-azmu alâ en lâ ye'ûde ile'l-ma'siyeti ebedâ. “Bir daha günaha dönmeme-

ye, azm ü cezm ü kastedecek, katî kararı olacak.”

“Bir daha kötülük yapmayacağım, kötü yola girmeyeceğim.” diye azmini bilemiş olacak, katî niyeti olacak.

“Ben bunu yine yarın yaparım ya, Ramazan’dan sonra yaparım ya. Neyse şimdi hazır Ramazan mevsimidir, bir tevbe edivereyim.”

Olmaz. Yapmamaya azmi olacak. Yapmaya niyeti varken tevbesi olmaz. Yapmamaya kararı olacak, azmi olacak.

İçinden, “Ben bunu yaparım, sürdürürüm yine de yaparım ama şimdilik ihtiyaten bir tevbe etmiş olayım.” [diyor.]

Böyle şey olmaz.

“Dille istiğfar, kalpten pişmanlık, beden günaha çekilmek, sıyrılmak. Bir daha o günaha, herhangi günaha düşmemeye katî bir azim.” dört.

Ve hubbu’l-âhirati. Beş. “Âhireti sevecek.”

Biliyorsunuz iki hayat var: *el-Hayâtü’ddünyâ*. “Şimdiki, bize yakın, içinde bulundu-

ğumuz hayat.” *Ve'l-hayâtü'l-âhirati*. “Bundan sonra gelecek olan hayat.”

Veyahut ukbâ diyoruz, o da *a'kab*, yani bunun arkasından gelen mânasına gelir. Veya *uhrâ* diyoruz, o da evvelin müennesi, “daha sonraki” demek.

Yani bir bu hayat var, işte yaşıyoruz; Türkiye’de, İstanbul’da, Eyüp’te... Ama bir de âhiret var, yani öbür taraf.

Hangisini seveceğiz?

Âhireti seveceğiz.

Neden?

Çünkü bir insan âhireti severse;

«مَنْ كَانَ هَمُّهُ الْآخِرَةَ، جَمَعَ اللَّهُ شَمْلَهُ، وَجَعَلَ غِنَاهُ
فِي قَلْبِهِ، وَأَتَتْهُ الدُّنْيَا وَهِيَ رَاغِمَةٌ، وَمَنْ كَانَتْ
نِيَّتُهُ الدُّنْيَا، فَرَّقَ اللَّهُ عَلَيْهِ ضَيْعَتَهُ، وَجَعَلَ فَقْرَهُ بَيْنَ
عَيْنَيْهِ، وَلَمْ يَأْتِهِ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا مَا كُتِبَ لَهُ»¹

¹ Ahmed b. Hanbel, V, 183, r. 21590; Beyhakî, *Şu‘abü’l-îmân*, IV, 423, r. 2754.

Ve men kânet niyetühû el-âhîratü. “Bir insanın niyeti âhîret olursa.” *Ceme’allahu şemlehû.* “Allah onun iki yakasını bir araya getirir.” *Ve ce‘ale ğınâhu fi-kalbihî.* “Gönlüne ganîlik verir, gönül zenginliği verir.”

Yani nekes, pinti, cimri, hasis, tamahkâr filan bir insan olmaz; gönlü zengin olur.

Ve etethü’d-dünyâ ve hiye râğîmetün. “Dünyalık da ona, ezelde ne yazılmışsa kısmetine, kaderine, arkasından burnu sürte sürte gelir.”

Dünyalıktan da mahrum olmaz. Çünkü dünyalık yazılmıştır, kaderidir, kısmetidir. O arkasından yine gelir. Gönlüne de zenginlik verir Allah, iki yakası da bir araya gelir, işleri rast gider. Ama;

Ve men kânet niyetühü’d-dünyâ. “Kimin niyeti dünya olursa.” *Ferrakallahu aleyhi em-rehû.* “Allah onun işini darmadağın dağıtır.”

İşlerinin başını sonunu bulamaz, toparlayamaz. Oradan oraya koşar, oradan oraya koşar nefes nefese, bir türlü tamamlayamaz. İşlerini darmadağın dağıtır.

Ve ce'ale fakrahû beyne ayneyhi. “Fakirliği gözünün önünde tutar daima.”

“Aman fakir olacağım! Eyvah yok olacağım! Bunu da yapamazsam halim nice olur! Şunu da ele geçireyim, bunu da şey yapayım. Yoksa yaşayamam, ölürüm, aç kalırım.” Fakirlik gözünün önünde.

Ve lem ye'tihî mine'd-dünyâ illâ mâ kü-tibe lehû. “Dünyalıktan da ona, ezelde yazılandan fazlası da, bunca ısrara rağmen yine gelmez.”

Demek ki insanın, akıllıysa, hedefi âhiret olmalı, niyeti âhiret olmalı. Yani cenneti kazanmak, Allah'ın rızasını kazanmak olmalı.

“Tevbenin de [dördüncü şartı] âhireti sevmektir.” Beşinci, *hubbu'l-âhirati* idi. Altıncı; *Ve buğdu'd-dünyâ.* “Dünyaya buğz edecek, dünyayı sevmeyecek.”

Ah bu dünya yok mu! İnsanları birbirine düşüren bu dünya! Kardeşi kardeşe düşman eden bu dünya! Mirasçıları birbirlerine yaka-paça mahkemelik ettiren bu dünya, bu dünyalık!

Haksızlıklar, rüşvetler, hırsızlıklar, arsızlıklar, zulümler, savaşlar... hep bu dünya metai üzerine olmuyor mu?

Onun için dünyaya buğz edecek insan, âhirete sevgi besleyecek.

Ve killetü'l-keâm. “Çok geveze olmayacak, mâlâyâni konuşmayacak, fuzûlî kelamı terkedecek.” *Ve killetü'l-ekli ve's-şürbi.* “Yemeyi, içmeyi azaltacak.”

Ali Yakup Hoca [Mısır'da iken] sabahleyin bardağın içine bir hurma koyarmış, akşama kadar hurma dağılıp bardak [içinde] şerbet oluyor. Akşam onu içermiş, hurmasını da yermiş. Hurma şerbetiyle bir hurma yemiş oluyor. Akşamleyin de bardağın içine yine bir hurma koyarmış. Sabaha kadar o böyle eriyip şey yapıyor, sabahleyin onu kahvaltı niyetine içermiş, bir hurma yermiş işine gidermiş. Mısır'da vaktini böyle geçirmiş. Maşallah az yeme, az içmenin bir [örneği].

Hakîmlere sormuşlar ki;

“Ne kadar yemek yiyelim?”

Bir hakîm şöyle cevap vermiş, demiş ki;

“Seni taşıyacak kadar ye; senin taşıyacağın kadar yeme.”

Yani o miktarda ye ki seni ayakta tutsun, dinç ol. Ama sen, böyle et, göbek, yağ, adele, kilo, fazlalık vesaire..., sen onu taşımak zorunda kalacağın kadar yeme.

Hakikaten bir insanın boyu 1.65 [metre] ise, kilosu 62 kilo olması lazım. Doksan kiloysa 30 kiloluk içi çimento dolu bir teneke taşıyor demektir. Yanında devamlı fazlalık taşıyor demektir. Onun için söz güzel, tarif güzel.

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

“Yemeğe iştahın varken otur, daha iştahın varken kalk; [midenin] bir kısmını yemek ile, bir kısmını meşrubat ile [doldur], bir kısmını da boş bırak. Miden tamamen dolu olmasın.”

Demek ki az konuşacak, az yiyip içecek.

Hattâ yeteferrağa li'l-ılmî ve'l-ibâdeti.
Bunun da sebebini söylüyor o hakîm zât; “Böylece ilim öğrenmeye ve ibadet etmeye vakti olsun.”

Çünkü çok yemek için çok çalışmak lazım, para lazım, pul lazım. Onun için de zaman harcamak lazım. Böylece ne yiyeceğim diye çalışmakla, çalıştığını yemek yapıp yemekle vakit geçiyor.

Hani nerede ilim? Hani nerede ibadet?

Onun için bunlara [dikkat etmek lazım.] Ali Yakup hoca demek ki bu fikirdeymiş ki öyle iki hurmayla bir günü geçiriyormuş. Onun için demek ki [öyle bir] şey yapmış.

Ve kılletü'n-nevm. “Ve az uyumayı tavsiye ediyor.”

O da tabii yine ibadeti çok yapmak içindir.

Ve kâlellahu teâlâ:

كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ (١٧) وَبِالْأَسْحَارِ
هُم يَسْتَغْفِرُونَ

*Kânû kalîlen mine'l-leyli mâ yehce'ûne ve bi'l-eshâri hüm yestağfirûne.*² “Nitekim az

² 51/Zâriyat, 16-17.

uyumanın da delili şudur.” demek istiyor hakîm zât.

“O mübarek evliyaullah, Allah’ın sevgili kulları geceleyin uyumazlardı, kalkarlardı ve seher vakitlerinde tevbe ve istiğfar ile meşgul olurlardı.” diyor.

Demek ki bu mübarek Ramazan ayında, yani Cenâb-ı Hakk’a dönüşün yapılmasının mümkün olduğu bu mevsim-i mübârekte, kuyrayla açılan sayfada, karşımıza “Tevbe ederseniz şöyle edin.” diye bir nasihat çıkmış oldu.

“Ey mübarek müslümanlar! Madem ki tevbe edeceksiniz bâri böyle yapın da güzel olsun.” diye [tavsiye ediyor ve sıralıyor;]

Bir, dille *estağfirullah* çok diyeceğiz. İki, kalbimizden günahlarımıza pişmanlık duyacağız. Üç, günahlardan elimizi, eteğimizi çekeceğiz. Dört, bir daha günah işlememeye katî karar ve irade ile azm ü cezm ü kastedeceğiz. Ondan sonra âhireti seveceğiz, dünyaya metelik vermeyeceğiz. Az konuşacağız, az yiyeceğiz içeceğiz, -ikisi iki sayılıyor- ondan sonra da az uyuyacağız.

Tabii bu sonundaki “az” meselesi filan bizim tasavvufun [konusudur]. Çünkü İbrahim Hakkı Erzurumî hazretleri, “Bu evliyaulahtan olmak için, tasavvufta ilerlemek için ne lazım?” filan derken, sıralarken bunları sıralar: *Kıllet-i ta’âm*. Veya *taklîl*, “azaltmak” mânâsına *taklîl* de derler veya *killet* derler. *Taklîl-i ta’âm*, yemeği az yemek; *taklîl-i menâm*, uykuyu az uyumak; *taklîl-i kelâm*, sözü az söylemek. *Killet-i ta’âm*, *killet-i kelâm*, *killet-i menâm*, *uzlet-i enâm*, *zîkr-i müdâm...* diye böyle sıralar.

Demek ki kâmil insan olmanın yolu böylece açılmış oluyor. Hani insan tevbe etti ya. Etti, güzel.

Ne yapacaksın?

Ben iyi insan olacağım, Allah’ın sevgili bir kulu olacağım.

Olmak istiyorsan şöyle tevbe et, ondan sonra da uykunu azalt, ibadetini çoğalt, ilmini arttır, az ye, az iç, az uyu da hayatını Allah’ın rızasını kazanmakta verimli bir şekilde geçirmiş ol. Boş yere uykuyla, mâlâyaniyle, havâiyetle geçmesin denmiş oluyor.

Allâhu Teâlâ hazretleri bizi tevvâbînden ve tevbesi kabul olan kullarından eylesin. Ömrümüzü rızasına uygun geçirmeyi nasip eylesin. Ümmet-i Muhammed'e faideli olmamızı nasip eylesin.

Çünkü insanların en hayırlısı başkasına faydası en çok dokunandır.

Ömrümüzü hayırlı verimli bir şekilde geçirmekten ayrı, vefatımızdan sonra da sevap kazanmamıza yarayacak, sadakât-ı câriyât ve hayrât u hasenât yapıp arkada eser bırakmayı da nasip etsin: Faydalı ilim, faydalı evlat, hayırlı evlat... Okul, tekke, çeşme, köprü, cami vesaire...

Böyle vefatımızdan sonra sadaka-i câriye babından bize sevap kazandıracak şeyleri yapıp dünyadayken arkamızda onları bırakmayı nasip eylesin. Arkamızdan bizi hayır dua ile anacak salih dostlara, arkadaşlara, vefalı ahbâb-ı yârâna sahip eylesin. Kabirden kalktığımız zaman bizi böylece Peygamber Efendimiz'in livâü'l-hamdi altında, peygamberlerle, sıddıklarla, şehitlerle, salihlerle beraber haşr u cem eylesin. Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölge-

lenip, mahşer gününün sıkıntılarına uğramayan bahtiyar kullarından eylesin. Defter, divan açıp da bizim ayıplarımızı mahşer halkına göstermesin. Defter, divan açmadan, hesaba çekilmeden, bi-gayri hisâb duhûl-i evvelîn ile Firdevs-i Âlâ'sına dahil eylesin. Cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin.

Kastomonulunun birisi harbe gitmiş de. Bakmış ki mermiler patlıyor, kurşunlar vızıldıyor, kimisi “Ah! Yandım!” filan diye yerlere düşüyor. Bakmış can pazarı, hakikaten tehlikeli bir durum, vaziyet vahim. Elini açmış, Kastamonu telafuzuyla demiş ki;

“Yâ Rabbi! Sen benim canumu gulleğe gapturma.”

Yani top güllesine canını kaptırmasın diye Allah'a dua ediyor. “Yâ Rabbi! Sen benim canumu gulleğe gapturma. Gapturursan da carg curg kuşu gibi bağurtturma.”

Yani carg curg eden saksağını mı kastediyor neyse...

“Onun gibi cırac cırac beni bağirttırma. Yani böyle, ‘Kolum koıtu, bacağım koıtu, ah yandım, vah yandım!’ filan gibi birşeyler ol-

masın. Derleyip toplayıp cennetine dıhıvir yâ Rabbi!”

Biz de, hani, “Cennetinle cemalinle müşerref eyle” deyince, o Kastamonulunun duası aklıma geldi.

Bizim kusurumuza bakmasın, derleyip toplayıp cennetine dahil ediversin.

Allah hepinizden razı olsun.

el-Fâtiâ...

SORU CEVAP

Soru: [*“.... Bizim dergâhımız, ümitsizlik dergâhı değildir, Yüz kere tevbeni bozmuş olsan da yine gel.” Sözü gerçekten Mevlânâ’ya mı aittir?*]

Cevap: O, Hazreti Mevlânâ’nın sözü değildir. Hazreti Mevlânâ’nın türbesinde olan levhadır o. Ama o sözün kâili İranlı bir şairdir, şu anda ismi hatırımda değil. Farsçadır o sözün aslı. Zaten oraya da Farsçası yazılmış.

بازآ بازآ هر آنچه هستی بازآ
گر کافر و گبر و بت پرستی بازآ
این درگه ما درگه نومیدی نیست
صد بار اگر توبه شکستی بازآ

*Bâz â bâz â her ânçi hestî bâz â
Ger kâfîr u gebr u but-perestî bâz â
În dergeh-i mâ dergeh-i nevmîdî nîst
Sad bâr eger tevbe-şikestî bâz â...*

Kıt'a budur. İranlı bir şairindir.

Bu söz, Mevlânâ'nın [kendi tarafından kendi dergâhı için söylenmiş] değildir veya herhangi bir şahsın bizzat kendisi için de söylenmiş değildir. Bu söz, dergâh-ı izzet-i Rabbü'l-'âlemîn için söylenmiş bir sözdür. Yani bu söz, Allahu Teâlâ hazretlerinin kullarına hitabıdır;

“Benim bu dergâhım ümitsizlik dergâhı değildir. Sen ne kadar suç işlemiş bile olsan, bu suçlarını anlayıp pişman olup tevbe ettiğin zaman ben kabul ede-

rim.” demektir ki, âyet-i kerîmenin meallidir o.

Âyet-i kerîmede buyuruyor ki;

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا
مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ
الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

Kul yâ ibâdiyellezîne esrefû alâ enfûsihim. “Ey nefislerini günahlar işleyip, başlarını belalara çatıp, kendi canlarını tehlikeye sokup, böyle tehlikeli duruma düşmüş olan âsi, mücrim, günahkâr kullar!” *Lâ taknetû min rahmetillâhi.* “Sakın Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin.” *Innellahe yağfiru’z-zünûbe cemî‘â innehû hüve’l-ğafûru’r-rahîm.*³

Şimdi o dergâh Mevlânâ’nın, dergâhı değildir, o İranlı şairin dergâhı değildir, öyle bir dergâh yoktur zaten. Kulların elinde öyle bir dergâh yoktur.

³ 39/Zümer, 53.

“Ne olursan ol, kâfir de olsan, putperest de olsan, ateşperest de olsan gel. Burası ümitsizlik yeri değildir. Ben burada her şeyi hallederim.”

Bu, kul sözü değildir. Bu, Allahu Teâlâ hazretlerinin kullarına hitabıdır: “Ey benim kullarım! Siz tevbe ederseniz ben kabul ederim.” demektir.

نَبِيُّ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

*Nebbi' ıbâdî ennî ene'l-ğafûru'r-rahîmü.*⁴ “Kullarıma bildir ey Rasûlüm ki ben *Gafûru'r-rahîm*'im.”

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ

*Ve izâ se'eleke ıbâdî annî fe-innî karîbün.*⁵ “Kulum beni isterse ben onun yakınındayım. Uzakta değilim.”

Sonra, çok âyet-i kerîmeler var.

⁴ 15/Hıcr, 49.

⁵ 2/Bakara, 186.

وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ

اهْتَدَى

*Ve innî le-ğaffârun li-men tâbe ve âmene ve amile salihan sümme'h-tedâ.*⁶

“İman ederse, salih amel işlerse, hidayet üzere olursa ben ona mağfiret ediciyim.”

Ama hidayetın şartı imandır: *Ve innî le-ğaffârun li-men tâbe*. Teveccüh edecek ama, *ve âmene*. İman ehli olacak. İman ehli olmazsa onu kabul etmeyeceğini Allah, Kur’ân-ı Kerîm’de:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ
لِمَنْ يَشَاءُ

*Innellahe lâ yağfiru en yüşrake bihî ve yağfiru mâ dûne zâlike li-men yeşâü.*⁷ âyet-i kerîmesiyle bildirdiği için âyetle sabittir ki mü’min olmazsa kıymeti yok.

⁶ 20/Tâhâ, 82.

⁷ 4/Nisâ, 48, 116.

Hadîs-i şerîflerle, sahih hadîs-i şerîflerle sabittir ki;

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُوْمِنُوا

Vellezî nefsi bi-yedihî. “Canım elinde olan, o kudret-i külliye sahibi rabbü’l-‘âlemîn’e yemin olsun ki.” *Lâ tedhulûne’l-cennete hattâ tu’minû.* “İnanmadıkça cennete girmeyeceksiniz, mümkün değil.”

İnanmadan cennete girmek yok. Cennetin kapısının anahtarı *lâ ilâhe illallah*. *Lâ ilâhe illallah*’la açılıyor o kapı. İlk şartı o. Onun için gebir yani gâvur olarak, ateşperest olarak, persâ yani gayrimüslim olarak, Allah’a inansa bile Peygamber Efendimiz’e inanmamış olarak, imanı tamam olmamış olarak [cennete girmek] mümkün değil. Öyle bir kimsede bir selahiyet yok. Bu Roma’daki papalığın bilmem cennetten parsel satma masası değil ki! Mümkün değil. Tevbe edecek, mü’min olacak o zaman affeder.

O söz de, Allahu Teâlâ hazretlerinin bu gaffarlığını anlatan bir şiidir. Yoksa Mevlânâ'nın türbesini ziyaret eden, kâfir de olsa, gebir de olsa, bilmem ne de olsa affolunur diye bir avam böyle bir mâna çıkartıyorsa bunun aslı, esası, temeli yoktur. Ne âyette ne hadiste ne dinde ne imanda ne mantıkta böyle bir şey yoktur.

Allah, kendi düşmanı, kendisine inanmamış, affetmeyeceğini bildirdiği kimseyi öyle [affetmez.]

Yani işin aslı, faslı bu. Söz, Mevlânâ'nın değildir. Söylenen, tarif edilen yer de kul dergâhı değildir; Allah'ın dergâhıdır, Dergâh-ı ilâhiye'dir.

Kul, hangi kul olursa olsun tevbe ederse; hindu da olsa, ateşperest de olsa, hristiyanda olsa, yahudi de olsa; kâtil de olsa, suçlu da olsa, hırsız da olsa, arsız da olsa, tevbe ederse, iman ederse... adımları budur. Yönelecek, yani tevbe edecek, dönecek. Yanlıştan dönecek, *sümme âme-ne*. İman edecek. İmanın da hakiki oldu-

ğunu salih amellerle, *ve amele sâlihan.*, salih amelleri işlemeye girişerek de fiilen gösterecek. *Sümme'h-tedâ*. Hidayet yolu üzere olacak, Allah o zaman affeder.

Yani işin şekli böyledir.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
18 Ramazan 1412 / 22.03.1992

[Bütün DiĞER ÇEŞİTLİ KONUŞMALAR'a PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

